

Rješenja zadataka za Državno natjecanje iz astronomije 12.-14. 5.2021.

5. razred osnovne škole

1. Uz planet Sunčevog sustava u lijevom stupcu upiši na prazne linije redni broj izjave koja odgovara tom planetu iz desnog stupca.

Rješenje:

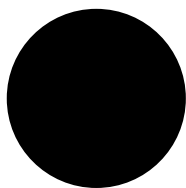
Merkur	<u>5.</u>	1. Na njemu se nalazi najveći vulkan u Sunčevom sustavu Olympus Mons.
Mars	<u>1.</u>	2. Svijet vulkana i zagušljive atmosfere.
Neptun	<u>4.</u>	3. Io, Ganimed, Europa i Kalisto njegovi su prirodni sateliti.
Venera	<u>2.</u>	4. Metan u atmosferi planeta daje boju tom planetu.
Jupiter	<u>3.</u>	5. Najbrže se giba oko Sunca.

Svaka točno spojena izjava s odgovarajućim planetom po 2 boda, ukupno 10 bodova.

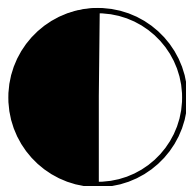
10	
-----------	--

2. a) U prazne krugove skiciraj Mjesečeve faze te ispod crteža napiši njihove nazive.

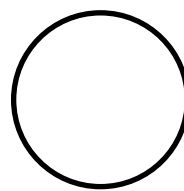
Rješenje:

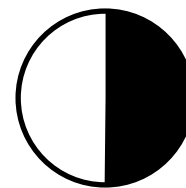
**MLADAK
ILI
MLAD MJESEC**

PRVA ČETVRT

**UŠTAP
ILI
PUN MJESEC**

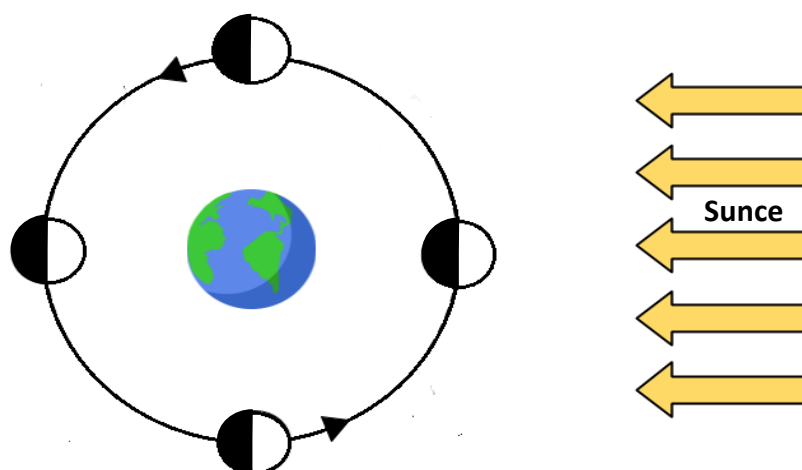

**DRUGA ČETVRT
ILI
ZADNJA ČETVRT**

Svaki točno ucrtana faza s točnim nazivom po 2 boda, ukupno 8 bodova.

- b) Na priloženom crtežu prikazani su Zemlja, Mjesec koji kruži oko Zemlje i Sunce. Na Mjesečevoj putanji oko Zemlje naznači smjer gibanja Mjeseca oko Zemlje, a zatim oboji dio Mjeseca koji ne obasjava Sunce gledajući sa Sunca.

Rješenje:

Točno obojane polovice Mjeseca na putanji oko Zemlje – 2 boda.

Točno ucrtan smjer gibanja Mjeseca oko Zemlje – 2 boda.

Ukupno: 2 boda + 2 boda = 4 boda

- c) Vrijeme u kojem se izmjene Mjesečeve faze zove se sinodički period (ili sinodički Mjesec) Mjesca i traje 29,5 (ili 29,53) dana.

Svaki točan odgovor po 2 boda, ukupno 4 boda.

Ukupno a), b) i c): 8 bodova + 4 boda + 4 boda = 16 bodova

3. Zvijezde se razlikuju po svojoj veličini. Pulsar Crab ima promjer 20 km. Ako znamo da zvijezda Sirius ima promjer 125 000 puta veći od pulsara Crab, a jedna od najvećih poznatih zvijezda UY Scuti ima promjer 960 puta veći od zvijezde Sirius.
- Koliki je promjer zvijezde Sirius?
  - Koliki je promjer zvijezde UY Scuti?
  - Koliko puta je promjer zvijezde UY Scuti veći od promjera pulsara Crab.

Rješenje:

- a) Označimo:

d_1 – promjer pulsara Crab $d_1 = 20 \text{ km}$

d_2 – promjer zvijezde Siriusa $d_2 = 125\,000 \cdot d_1$

$d_2 = ?$

$$d_2 = 125\,000 \cdot d_1 \quad \textbf{(1bod)}$$

$$d_2 = 125\,000 \cdot 20 \text{ km} \quad \textbf{(1bod)}$$

$$d_2 = 2\,500\,000 \text{ km} \quad \textbf{(1bod)}$$

Ukupno: 3 boda

- b) $d_2 = 2\,500\,000 \text{ km}$

$$\underline{d_3 = 960 \cdot d_2}$$

$d_3 = ?$

$$d_3 = 960 \cdot d_2 \quad \textbf{(1bod)}$$

$$d_3 = 960 \cdot 2\,500\,000 \text{ km} \quad \textbf{(1bod)}$$

$$d_3 = 2\,400\,000\,000 \text{ km} \quad \textbf{(1bod)}$$

Ukupno: 3 boda

- c) $d_3 : d_1 = (2\,400\,000\,000 \text{ km}) : (20 \text{ km}) = 120\,000\,000$

Promjer zvijezde UY Scuti je veći od promjera pulsara Crab 120 000 000 puta. **(1bod + 1bod + 1 bod =3 boda)**

ili

$$d_3 = 960 \cdot d_2 = 960 \cdot 125\,000 d_1 = 120\,000\,000 d_1 \quad \textbf{(1bod + 1bod + 1 bod =3 boda)}$$

Ukupno: a), b) i c) - 3 boda + 3 boda + 3 boda = 9 bodova

4. a) Na priloženoj karti neba ucrtajte Velika kola koja su dio zvijezda Velikog medvjeda, zatim zvijezda Malog medvjeda ili Mala Kola, Cefej i Kasiopeju.

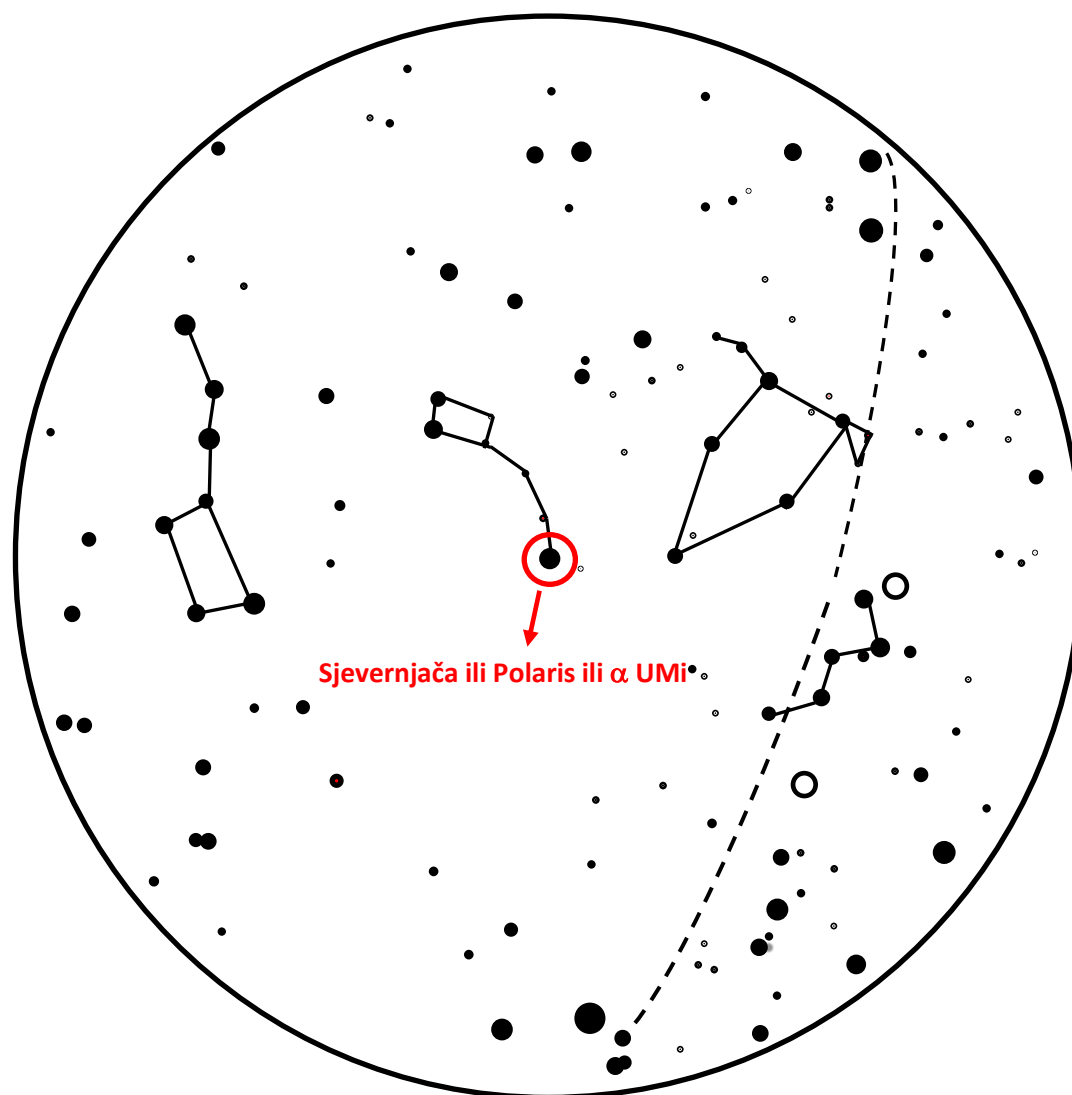
Rješenje:

Točno ucrtana Velika Kola, Mali medvjed, Cefej i Kasiopeja po 2 boda, ukupno 8 bodova

- b) Na karti označite položaj zvijezde Sjevernjače.

Rješenje:

Točno označena Sjevernjača: 2 boda.

- c) Zvijezda koja nikada ne zalaze za horizont zovemo **cirkumpolarna** zvijezda.

Točan odgovor: 2 boda

- d) Osim gore navedenih zvijezda postoje još neka koja za promatrača u našim krajevima nikada ne zalaze za horizont. Navedi ta preostala zvijezda. **Rješenje: Zmaj, Žirafa i Ris.**

Svako točno navedeno zvijezde po 1 bod, ukupno 3 boda

Ukupno: a) b) c) i d): 8 bodova + 2 boda + 2 boda + 3 boda =15 bodova